

Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности у Београду
Београд, Краља Милана 50

Сенату Универзитета уметности у Београду
Београд, Косанчићев венац 29

ИЗВЕШТАЈ

Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

Интерпретативни изазови у тумачењу улоге Мефиста у опери *Фауст* Шарла Гуноа

Кандидат: Драгољуб Бајић

УВОДНО ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Драгољуб Бајић, поднео је пријаву теме докторског уметничког пројекта 08. 02. 2021. године под називом: „Интерпретативни изазови у тумачењу улоге Мефиста у опери *Фауст* Шарла Гуноа“.

Дана 10. 02. 2021. године, на основу предлога Катедре за соло-певање, Наставно-уметничко-научно веће Факултета музичке уметности, донело је одлуку о именовању Комисије за оцену предлога теме докторског уметничког пројекта, у саставу:

мр НИКОЛА МИЈАИЛОВИЋ, редовни професор,
мр РАДМИЛА БАКОЧЕВИЋ, професор емеритус
др ум. ВИОЛЕТА ПАНЧЕТОВИЋ РАДАКОВИЋ, редовни професор

Веће Факултета на седници од 08. 09. 2021. године утврдило је предлог Одлуке о усвајању Извештаја Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта и одобравању теме докторског уметничког пројекта **Драгољуба Бајића** под називом „Интерпретативни изазови у тумачењу улоге Мефиста у опери *Фауст* Шарла Гуноа“

Сенат Универзитета уметности у Београду на седници која је одржана 30.09.2021. године донео је Одлуку о одобравању рада на изради докторског уметничког пројекта и именовању мр Николе Мијаиловића, редовног професора, за ментора, као и др Тијане Поповић Млађеновић, редовног професора, за коментора, на изради докторског уметничког пројекта.

На основу обавештења ментора и предлога Катедре за соло-певање, Веће Факултета на седници одржаној 14. децембра 2022. године донело је Одлуку о именовању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта Драгољуба Бајића под називом: „Интерпретативни изазови у тумачењу улоге Мефиста у опери *Фауст* Шарла Гуноа“, у саставу:

мр НИКОЛА МИЈАИЛОВИЋ, редовни професор, ментор

др ум. ВИОЛЕТА ПАНЧЕТОВИЋ РАДАКОВИЋ, редовни професор, председник Комисије

мр АНЕТА ИЛИЋ, редовни професор

мр РАДМИЛА БАКОЧЕВИЋ, професор емеритус

др ТИЈАНА ПОПОВИЋ МЛАЂЕНОВИЋ, редовни професор, коментор

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Биографија студента ДАС извођачких уметности – соло певање, Драгољуба Бајића

Драгољуб Бајић, рођен је у Београду, 22 фебруара 1976. године. Од најранијих, предшколских дана, харизматично је исказивао музички таленат. Основну и средњу школу завршио је у родном граду и тек након завршетка војне обуке (граничар – војни одсек Шабац), наставио је формално музичко образовање у основној музичкој школи у Панчеву „Јован Бандур“, које је завршио по убрзаном програму од 1999. до 2001. године. Средњошколско образовање наставља у Београду у музичкој школи „Станковић“, у класи професорке Љубице Живковић (2001-2004). Паралелно, у поменутом периоду, већ бива препознат као млада нада националне и интернационалне оперске сцене и постаје члан оперског студија „Борислав Поповић“ при Народном позоришту у Београду(2001-2003)

под вођством Бисерке Цвејић. Следећа година је важна прекретница у његовом уметничком и образовном животу, с обзиром да постаје и званични члан оперског ансамбла Народног Позоришта у Београду. Основне студије соло певања на Факултету музичке уметности (ФМУ) у Београду, (2005-2016) завршава у класи професора Николе Мијаиловића, чиме стиче степен дипломираног музичара - соло певача. Докторске академске студије на истом факултету Универзитета Уметности у Београду – ФМУ, уписује 2017 године.

Да је у питању уметник светског нивоа, сведоче награде и његови радни ангажмани у периоду од 2009 па до данас:

- солиста Wiener Staatsoper (бечке државне Опере) (2009-2010);
- ванредни члан-солиста опере Српског народног позоришта у Новом Саду (2003-2004),
- гостујући члан-солиста Националног оперског театра у Сарајеву, БиХ (2003-2005)
- солиста 1 од 2004. до 2016. године када постаје првак Опере народног позоришта у Београду
- гостујући члан, солиста националних опера у Крајови, Румунија (2014. до данас) и у Букурешту (2018. године до данас).

Од бројних првих награда на домаћим и интернационалним такмичењима соло певача издвајају се свакако:

- Прва и специјална награда на интернационалном међународном такмичењу соло певача “Елена Теодорини” у Крајови, Румунија 2013. године
- Прва награда на интернационалном такмичењу Музичке омладине (International Jeunesses Musicales Competition – Belgrade) у марту 2008, Задужбина Илије М. Коларца, Београд, Србија;
- Стипендија фондације Musik Theater – Wien, 2006-2008. године, као најперспективнији млади глас са Балкана;
- Концертни наступи у току 2009. године са најзначајнијим диригентом оперске музике данашњице, Рикардом Мутијем;
- Финалиста и добитник специјалне награде за најбоље извођење задате композиције интернационалног такмичења International Jeunesses Musicales Competition – Задужбина Илије М. Коларца, Београд 2003.

- Лауреат и прве награде на националним такмичењима „Војислав Вучковић”, „Петар Коњовић“ и „Лазар Јовановић“ у Београду (2001-2003).

Кратак консензус и оцена домаће критике оперске сцене: „Драгољуб Бајић је најлепши глас који се појавио на сцени српске уметничке музике последњих година. Бас племените боје, дубоког доживљаја интерпретације, велике музикалности и беспрекорне технике.”

Списак изведених оперских улога – репертоар (оперски портфолио):

<u>Аутор опере -</u>	<u>Наслов опере –</u>	<u>Басовска улога</u>
G. Verdi	Attila	Attila
G. Verdi	Il Trovatore	Ferrando
G. Verdi	Rigoletto	Sparafucile
G. Verdi	Un Ballo in maschera	Tom, Samuel
G. Verdi	Don Carlo	Filippo II, Il Grande Inquisitor, Frate
G. Verdi	La Forza del Destino	Padre Guardiano, Il Marchese di Calatrava
G. Verdi	La Traviata	Dr. Grenvil
G. Verdi	Nabucco	Zaccaria
G. Verdi	Aida	Ramfis, Il Re
G. Donizetti	Don Pasquale	Don Pasquale
G. Donizetti	Lucia di Lammermoor	Raimondo
G. Donizetti	Viva la mamma	Prospero
W. A. Mozart	Die Zauberflöte	Sarastro
W. A. Mozart	Don Giovanni	Leporello, Il Commendatore
W. A. Mozart	Le nozze di Figaro	Bartolo
W. A. Mozart	Entführung aus dem Serail	Osmin
G. Rossini	Il Barbiere di Siviglia	Don Basilio
G. Rossini	L Italiana in Algeria	Mustafa
P.I.Tchaikovski	Eugen Onegin	Gremin
G. Bizet	Carmen	Escamillo, Zuniga
S. Prokofiev	L'amour des trois oranges	Le Roi
F.Cilea	Adriana Lecouvereur	Il principe di Bouillon
R.Wagner	Der fliegende Holländer	Daland

G.Puccini	Tosca	Angelotti, Sagrestano
G.Puccini	Gianni Schicchi	Simon
G.Puccini	La Boheme	Colline
V.Bellini	Norma	Oroveso
C.Gounod	Faust	Mefisto
A.Ponchielli	La Gioconda	Alvise Badoero
G.Puccini	Turandot	Timur

АНАЛИЗА ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА – ЈАВНЕ УМЕТНИЧКЕ ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ И ПИСАНОГ РАДА

Јавно извођење докторског уметничког пројекта

Драгољуб Бајић се представио као импресиван и упечатљив уметник. Свој наступ, дочарао је тамно обојеним волуминозним гласом и уверљивом интерпретацијом. Богато искуство стечено по најпрестижнијим светским оперским сценама, евидентно је допринело садржајној вокално-глумачкој експресији у тумачењу улоге Мефиста, која представља интегрални део репертоара басовског фаха. Овај уметнички резултат очигледно је произашао из истраживања могућности аутентичног приступа тумачењу музичког извођења, пружајући оквир за самосвојну интерпретацију Гуновог особеног музичког рукописа. Наиме, Шарл Гуно је својом опером *Фауст* оставио неизбрисив траг на пољу музичко-сценске уметности, а Бајић је својим наступом изванредно потцртао изузетну техничку и стилску комплексност овог дела. Кандидат је приступио изазову на систематски начин, на основи опсежне аналитичке припреме, а сугестивном интерпретацијом демонстрирао високо професионалне уметничке квалитете.

У оквиру Јавне презентације докторског уметничког пројекта, Драгољуб Бајић тумачио је улогу Мефиста у опери *Фауст* Шарла Гуноа.

Јавна презентација докторског уметничког пројекта на којој је Бајић демонстрирао вокално-техничку перфекцију, као и истинитост страсти и веродостојност осећања лика који је тумачио, представља уникатан и целовит уметнички подухват. Својом

интерпретацијом музике француског композитора, успео је да укаже на могућа решења веома захтевних певачких деоница којима ова улога обилује. Поштовањем нотног и лирског текста уз потпуну примену свих постулата оперског певања, кандидат је демонстрирао врхунски уметнички ниво.

Анализа предлога докторског уметничког пројекта (писани део)

Докторски уметнички пројекат Драгољуба Бајића написан је као садржајан и промишљен теоријски текст. Текстурална експликација докторског уметничког пројекта је предочена кроз седам поглавља на шездесет две куцане стране (Times New Roman 12, са проредом 1,5). Структуру писаног рада сачињава: *Апстракт* на српском и енглеском језику; *Садржај; Увод*; затим следе четири поглавља (сегментирана на укупно двадесет три потпоглавља): *Сагледавање поимања феномена Ђавола до Гетеовог „Фауста“; Однос Гетеове драме „Фауст“ и оперског либрета; Анализа ликова у опери „Фауст“; Поређење и анализа извођења Мефистових арија из опере „Фауст“ Шарла Гуноа; Закључак; Литература* са четрдесет једном библиографском јединицом и три вебографске; нотни и текстурални примери (десет примера); као и илустровани прилози (укупно дванаест). Као додатак приложен је DVD јавне презентације докторског уметничког пројекта.

Свако поглавље поред анализе садржи у себи практичне назнаке примењиве на интерпретацију конкретног дела. Кандидат је представио могућа иновативна решења у извођењу одређених елемената оперске улоге, настала као резултат личног истраживања и искуства. Посебан акценат, стављен је на проучавање савремене синергије покрета, глуме и технике певања, који су неопходни чиниоци да би се улога Мефиста осавременила и прилагодила садашњем контексту и времену.

У *Уводу* (стр. 5–6) аутор образлаже избор теме, објашњава предмет и циљ свог рада. Као основну област свог уметничког проучавања, Бајић издваја анализу извођења

Мефистових арија, проистеклих из релевантних видео записа у 21. веку, потом дефинише окоснице комплементарног истраживачког процеса у припреми и тумачењу улоге Мефиста.

Прво поглавље, *Сагледавање поимања феномена Ђавола до Гетеовог „Фауста“* (стр. 7–17), садржи три дела. Аутор се у уводном делу овог поглавља осврће на принцип дуализма у монотеистичким религијама, који је у хришћанству и јудаизму преузет из зороастризма.

Затим изучава и систематизује Енохову књигу која конкретно говори о доласку Сатане и палих анђела на овај свет у коме су они почели да се мешају и укрштају са људима, што говори о идеји која је активна и у Фаусту, односно да су *пали анђели* и физички укључени у људски живот а не само као идеја или концепт.

У потпоглављу о ранохришћанској перцепцији ђавола, Бајић се осврће на веровање гностика, који сматрају да је Бог из Старог Завета зао а да је Исус Христ прави Бог који је дошао да избави човечанство. Након тога, аутор усмерава пажњу на ранохришћанску представу Ђавола као антагонисту Христу, који искушава људе, и на тај начин игра улогу у драми спасења.

Затим следи поглавље *Однос Гетеове драме Фауст и оперског либрета* (стр. 17–34). У овом делу пројекта, аутор нас кроз историјски контекст, хронолошки уводи у причу о доктору Фаусту, пружајући наводе који поткрепљују тезу о стварном постојању доктора Фауста и Маргарете.

Описује се Кристофер Марлоу као Фауст свог времена, односно као контраверзна, blasphemична личност, шокантна по тадашње моралне норме, и истиче се Марлоова драма под називом „Трагична историја живота и смрти Доктора Фаустуса“ (The Tragical History of the Life and Death of Doctor Faustus).

Гете је представљен као окосница романтизма. Указано је на хронологију и концептуализацију његовог Фауста, које творе троугао главних ликова у коме се поред Фауста и Мефиста појављује и млада Маргарета.

У потпоглављу „Музичка дела инспирисана Фаустом“ нуди се осврт на бројна уметничка остварења, настала као плод приче о доктору Фаусту.

Потпоглавље које се бави Гуноовим Фаустом, у начелу представља читав живот и уметнички ангажман Шарла Гуноа, његов значај и место у музици 19. века. Предочен је

низ познанстава са другим композиторима и уметницима, као и делима која су имала посредан и непосредан утицај на стварање чувене Гуноове опере *Фауст*.

Анализа ликова у опери Фауст (стр. 34–37), означава важно поглавље које се бави карактерним особинама главних протагониста ове опере и њиховим међусобним односима. Доктор Фауст приказује се као еманципована стара особа која жудећи за радостима живота уз помоћ Мефиста жели да поврати младост и освоји срце невине девојке Маргарете, која је као оличење чедности стављена у центар драмске радње.

Ђаво је окарактерисан као вишеслојна личност. Осим тога што представља манифестацију зла, истиче се и његова самоувереност, владање магијом и обманом.

Маргаретин брат Валентин, описан је као частан и храбар војник. Поред жртве на коју је спреман у борби за слободу отаџбине, сва његова пажња и брига су усмерени ка млађој сестри.

Поглавље под називом *Поређење и анализа извођења Мефистових арија из опере Фауст Шарла Гуноа* (стр. 38–57), аутор означава као најважнији део уметничког пројекта у коме се разматрају изазови у интерпретацији Мефистових арија, са нагласком на савладавање прелазних тонова које је аутор означио као основни технички проблем у реализацији ових арија. На основу анализе Мефистовог ронда и серенаде, запажамо решења која се односе на мелодију вокалне деонице, ритмичку организацију материјала, микро и макро форме експресије. Идентификују се специфичне карактеристике извођења различитих интерпретатора, заснованих на анализи релевантних видео записа, и што је још важније, сублимира се целокупна проблематика тумачења Мефистових арија, при чему аутор на основу сопственог искуства и аналитичког приступа, веома детаљно описује могуће начине успешне реализације

У *Закључку* (стр. 58), системски се износе закључна разматрања читавог рада. Драгољуб Бајић истиче вишеаспектно перципирање поменутог дела, као веома значајан фактор у интерпретацији оперске улоге. Стваралаштво композитора који је живео у 19. веку захтева проучавање обимног материјала (видео и аудио снимци, бројна литература, записи савременика итд.), који нас приближава његовом времену, личности, његовом специфичном композиторском и извођачком стилу. На крају, кандидат закључује да без

огромне љубави према уметности и позиву оперског певача, није могуће остварити жељени резултат.

ОЦЕНА ОСТВАРЕНИХ РЕЗУЛТАТА

У свом докторском истраживачком пројекту Драгољуб Бајић се усредредио на разумевање стваралачког аспекта, композиторског принципа и везе са либретом. Резултати овог рада представљају вредан допринос оперској уметности, будући да су дела француског композитора темељ репертоара сваког респектабилног музичког позоришта. Резултати овог пројекта, идеје и закључци треба да послуже као основ за инспирацију соло-певачима у планирању извођења овог дела и настојању да се на дубљи начин разуме оперска извођачка пракса.

Писани део докторског уметничког пројекта је стручни рад сручен прегледно, јасним језиком и стилем, у којем кандидат темељно, са теоријским знањем и на аргументован начин износи важне, кључне информације неопходне за тумачење и музичку интерпретацију Гуноовог остварења.

Истраживање и извођење веома сложеног и значајног дела оперског репертоара представило је Драгољуба Бајића као веома сугестивног и креативног уметника са богатим професионалним знањем и вештином.

КРИТИЧКИ ОСВРТ РЕФЕРЕНАТА

Импресиван и интригантан наступ Драгољуба Бајића отворио је низ питања у вези са интерпретацијом одређене оперске улоге. У свом извођењу демонстрирао је техничку

прецизност са волуминозним гласом и тамно-баршунастим тембром. Притом је указао на оптималан третман у певању прелазних тонова, којима обилује улога Мефиста.

У писаном делу рада уочљива је тежња ка детаљном аналитичком приступу који је изнедрио бројне интересантне закључке о извођачком и припремном аспекту вокално-глумачког ангажмана.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Докторски уметнички пројекат Драгољуба Бајића, резултат је захтевног и комплексног уметничко-теоријског истраживања, а аутор је његовом реализацијом остварио вредан уметнички резултат. Аналитичким приступом и компаративним методама, указао је на неопходне певачко-глумачке аспекте и дао допринос практичном приступу у дефинисању оперске роле.

Јавна презентација одабраног програма била је јединствен уметнички доживљај. Приказала је кандидата као изузетног оперског певача чије је извођење једног од најзахтевнијих дела оперског репертоара било презентовано уз техничку беспрекорност, изнијансираност израза у интерпретацији музичког текста и висококвалитетну драмску сугестивност и изражајност. У писаном делу рада су постављена и решена важна питања у вези са конципирањем улоге, односно са генезом читавог процеса осмишљавања тумачења одређене оперске роле.

На основу свега изнетог, Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта Драгољуба Бајића, констатује да јавна уметничка презентација и писани део докторског уметничког пројекта представљају драгоцен допринос уметничкој области извођачке праксе те да у потпуности одговарају захтевима докторских уметничких студија.

Комисија једногласно позитивно оцењује завршни докторски уметнички пројекат „Интерпретативни изазови у тумачењу улоге Мефиста у опери *Фауст* Шарла Гуноа“ кандидата Драгољуба Бајића и предлаже Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности и Сенату Универзитета уметности у Београду да га прихвати и одобри његову одбрану.

Комисија:

др ум. ВИОЛЕТА ПАНЧЕТОВИЋ РАДАКОВИЋ, редовни професор, председник Комисије

мр НИКОЛА МИЈАИЛОВИЋ, редовни професор, ментор

мр АНЕТА ИЛИЋ, редовни професор

мр РАДМИЛА БАКОЧЕВИЋ, професор емеритус

др ТИЈАНА ПОПОВИЋ МЛАЂЕНОВИЋ, редовни професор, коментор

Датум и место: 03.04.2023., Београд